

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДНЯ РАНО

РЕДАКЦІЯ
І АДМІНІСТРАЦІЯ:
Львів, Ринок ч. 10, П. пов.
Конто почт. шадн. 143322.
Адреса для телеграм:
„Діло“, Львів.
Гол. Редактор приймає від
11—12 год. передполуднем
Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТИ:
Місячно: в краю 450 зол.
За границею:
В Америці 1 долар, Франції,
Голландії, Бельгії 20 фр. фр.,
Італії 750 ал., Німеччині 750 ал.,
Швейцарії 3 шв. фр., Чехо-
словацькій 20 ч. к., Румунії 15
лей, Болгарії 750 ал., Австрії
750 ал. — Зміна адреси 1 зол.

Телеф. Редакції: 29-41.
Друкарні: 29-26.
В СПРАВІ ОГЛОШЕНЬ
ЗВЕРТАТИСЯ ДО АДМІНІ-
СТРАЦІЇ.
ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА
20 сот.

ЛЮГАНО.

Львів, 12. грудня 1928.

Дня 10. грудня почалися офіційно наради Ради Ліги Націй у прекарій швейцарській місцевості Люгано. Можливо, що Люгано стане такою помітною місцевістю в історії нових повійових відносин як Люкарно і Туарі, а можливо що не дійде до цього. На порядку нарад люганської сесії є аж 40 справ, з того чотири відложили до слідуючої сесії вже на першому засіданні. Всі ті справи переважно дрібні та для широкого світа мало цікаві.

Під теперішню пору найважливішою політичною справою Європи є справа передтермінової евакуації Надренії та тісно зв'язана з нею справа німецьких репараційних зобов'язань, які будуть розглядатися в Люгані, але поза Лігою, при нагоді теперішньої сесії Ліги. І тому до світ так дуже інтересується теперішньою сесією в Люгані.

Найважливішою точкою нарад Ліги повинна бути справа литовсько-польських взаємин. По останній сесії Ради Ліги Націй Польща з Литвою знов до нічого не договорилась. Ось і з уваги на таке чи інше вирішення тих двох справ, одної в Лізі, другої поза нею, може Люгані стати в історії нових часів побіч Люкарна та Туарі.

Звичайно європейські дипломати якось успішніше, як показала практика, радять у романтичних місцевостях, ніж у столичних навіть нестратних, в обговорюваних справах, держав. Можливо, що й тим разом романтична околиця й положення Люгані вплине більше примирюючо на дипломатів. Чи дійде там до остаточного поладання обох названих, без сумніву дуже важких для європейської рівноваги, справ? В те можна дуже сумніватися. Але не можна не вірити, що в одній і в другій справі можуть зібрані дипломати домовитися до чогось такого, що болі на крок посує вперед підготовчу акцію для остаточного поладання тих справ.

Справа литовсько-польських взаємин є в такій стадії, що навіть польська преса не вірить в те, щоби на люганській сесії її якнебудь посунули вперед на шляху до остаточної розв'язки. Ще перед початком сесії вичитували ми в польській пресі погляди про те, що Рада Ліги Націй і тим разом у Люгані обмежиться аналогічно до прийняття якоїсь платонічної резолюції в роді тієї, яку прийнято на попередній сесії і тим переходовою справа поки що вирішується. Коли польська преса так підготувала польську публіку опинію до теперішньої сесії Ліги Націй та її становниці у польсько-литовських відносинах, то це найбільш доказ, що Польща не буде дуже настоювати на іншому, рішучому її поладанні Лігою. Чому воно так — важко сказати і то тим більше, коли знайти, що не так було ставила Польща цю справу перед Лігою незвичайно гостро і ставила її так не хто інший, а сам головний польський прем'єр, марш. Пясуудський. Коли ж нині Польща трактує її легітиміше, то знак, що на не вплинули якісь інші рачі впливових закордонних чинників. Багатоомовний під тим оглядом є недавній побут секретаря Ліги Націй Арнольда у Варшаві. А далі це так, що з литовсько-польського завоювання переходово не можна

надіятися ніяких політичних ні тим біля те мілітарних ускладнень та несподіванок.

Далеко інакше стоїть справа з евакуацією Надренії та зі зв'язаними з нею репараційними сплатами Німеччини. Штресман прийшов до Люгані з цілим великим апаратом знавців і фахівців. З телеграфічних повідомлень довідуємося, що німецька делегація складається аж з 31 осіб. Очевидно, що така кількість їх не призначена для Ліги. Зараз же по приїзді до Люгані мав Штресман довшу конференцію з Бріаном. При відкритті сесії Бріан офіційно витав Штресмана, що явився знов на сесії по важкій недугі. З тих дрібних, на перший погляд, помічень можна всеж таки висити, що справу Райхлянд і репарацій будуть трактувати в Люгані поважно. А попри те слід підкреслити, що вся вага дипломатичної праці та всяких заходів біля цієї справи зосередить всю увагу дипломатів не на сесії Ліги, але саме на справі Надренії та репарацій. Засідання Ліги будуть мати виключно формальний характер, щоби упозорувати нагоду, яку використовують до справ, що не входять у компетенцію Ліги. Це теж одна з причин, чому польсько-литовська справа втратила там на своїй гостроті.

В справі передтермінової опорожнення Надренії заїснували ще перед сесією в Люгані деякі поважні труднощі. Вони відносяться передовсім до висоти репараційних німецьких сплат, які досі ще не у-

сталені. Для цієї справи мала повстати окрема комісія знавців, але її не зложеною тому, що різно дивилися на її учасників і компетенцію Франції та Англії з одного боку і Німеччини з другого. Можливо, що в Люгані дійде в тому напрямі і в наслідку до створення такої комісії. Без докладного означення суми відшкодувань неможливо, особливо на думку Франції, опорожнити Надренію перед передбаченим речинем, тобто перед 1935 р. До вирішення цієї справи прикладають державні мужі Франції і особливо Англії дуже велику вагу. Бо справа Надренії та репараційних сплат є тією бар'єрою, яка стоїть на перешкоді англо-німецькому і францусько-німецькому зближенню та перекреслює особливо всі англійські протирадянські комбінації. Тепер Німеччина веде, як відомо, політику зближення до СРСР. Датуються вона від генуєвської конференції, в часі якої закінчено німецько-більшовицький договір у Рапалі. Щоби відтягнути Німеччину від співпраці зі СРСР треба їй піти на уступки на Заході. Це знов не лежить в інтересах деяких відомих східних союзників Франції і вони намагаються впливати на Францію, щоби німцям не попускала. Вона вагається. Та треба надіятися, що скорше чи пізніше вона піде впади на Англії та піде на уступки, щоби Німеччину остаточно відірвати від СРСР. За те, а не за що інше, идуть тепер торги в Люгані.

Вибори до краєвих і повітових самоуправ у Чехословаччині.

(Допис із Праги.)

Перед кількома днями подали ми в окремі статті піднесені пів виборів. Нині містимо що в цій справі оригінальний допис із Чехословаччини, який є в чому доповненням нашої статті. — Ред.

В неділю 2. грудня по швейцарсько-літвській республіці відбулися вибори до краєвих (краєвих) та повітових самоуправ. Вибори викликали велике зацікавлення, бо ходило про перевиран, чи європейська влада на чолі аграрної партії одержала за собою більшість в республіці, чи її може стратити, як це в агітаційному записі твердили опозиційні круги. Виборча боротьба припала цілком позитивною, хоча почасти й деякі уряди менше всього поспішали розвинути політичні питання. Але партіям заважало на політичному процесі, на вирішальній тої чи іншої політичній лінії. І хоч різних змін у цих собі протилежних таборах — урядовому та опозиційному — вибори ці не принесли, то всеж таки виследи виборів дають дещо до думки.

Перш за все слід ствердити, що урядова більшість, яка в парламенті виключалася лише перевагою опозиції, стратилася. Опозиція одержала 3432723 голосів проти 3228810 голосів урядових партій, тобто перевага опозиції на 212913 голосів; як аналізу, що дотепершній урядовий більшість у парламенті лише комінація і колишній робітні розподіли майже рівно нового розподілу голосів, то опозиція в парламенті мала більшість 10—12 мандатів. Тому в підсумку голос опозиційні газети, що влада стратилася довір'я виборців.

Що торкається виследи виборів для провідних партій, то справа виглядає так:

Найважливіша в республіці партія аг-

рарна одержала своє першество і навіть проти виборів до парламенту прибавила собі голосів, досягнувши 1,007,000 голосів (раніш 971,889). Швидко те, що аграрна партія прибавила собі голосів по містах та містах аспірація з фашистами та аспірація підпільності, а також на Словаччині і Закарпатті. В селі самі чехи аграрна партія має незначні страхи. Катастрофічний поразку потерпіли комуністи, стративши в користь чеських соціал-демократів понад 100,000 голосів. Але вони всеж таки ще одержали друге місце по кількості виборців. Для пояснення читачам слід зазначити, що комуністична партія в Чехословаччині одержала, тобто складалася з чехів, словаків, німців, мадярів, жидів, українців, поляків і т. д. В той же час соціал-демократичні організації йдуть після національностей окремо, тобто чехословацька с.д., німецька с.д., закарпатська с.д. і т. д. Коли нагадати підрахувати всі соціал-демократичні голоси провідних національних організацій, то в Чехословаччині соціал-демократи здобули усього 1,100 тисяч голосів, а комуністи 800,000. Комуністична преса признає поразку і посилає себе різними вигладами на майбутнє.

Третє місце зайняли досі чеські націоналісти (народна партія), але вислідок виборів являти не міг уступити соціал-демократам чеським і їх 720,000 голосів і четверте народним чеським соціалістам і їх 709,350 голосами, таким робом чеська народна партія одержала аж на 6-му місці, одержавши 600,000 гол. (проти 680,000 раніш одержавши). Побратими народної партії — словацькі націоналісти стратили ще більше, бо доверх 150,000 виборців. Цікаво, що страти несуть протидеяльності країни чехів і словаків народна партія.

Перейдемо тепер до виборчих аспірацій на Закарпатті. Ця культурно найважливіша країна чехословацької республіки є тереном для великих емоційних явищ. Як країна аспірація, але великий відсоток прихильників комунізму, але в останніх виборах комуністи стратили на Закарпатті майже всієї партії. На першому місці плути аграристи — 55,000 голосів, проти 37,000 при минулих виборах. Але тут треба дещо зауважити. Аграрна партія, користуючись тим, що урядовий апарат в її руках, не виступає великими адміністративними заходами на свою користь. Ще задовго перед виборами в краєвому парламенті викликала сенсацію заява посла Грушовського про адміністративні акти інтегрованих Закарпатті Росеніа в справі виборів. Цей меткий ставлення аграрної партії скликав до себе повітряних пачальників та нотаріів і в справі виборів подав їм виклик, щоби на-до-літський „городячий“ Свєтослав-Духа-новський своїм підлеглим. Ефект виявився, бо аграристи голоси поспішали. Але інші навіть їх опинилися в уряді, жорстока католицька партія словацька, робить їм завади в підкупу.

Які можуть бути наслідки переведених виборів для внутрішньої політики Чехословаччини, нині пророкувати важко. Урядові часописи пророкували, що у виборчих чвелах нема різних змін, отже й далі урядова політика піде по тому-ж напрямку, як дотепер. Зокрема приріст голосів на Закарпатті найбільш провідну аграрну партію, бо не відбито з аграріатами.

Шквалів вислідом виборів є гостра замишля проти міністра закордонних справ і шовіністичного президента Масарика д-ра Бенеша. Опозиція, що аграристи прибули фашистами генерала Гайда на пост у виборів — так-би мовити — голову міністра Бенеша. І ось в коаліційних урядових часописах від дня виборів ведуться діалоги напади на особу д-ра Бенеша. Висновок цих газет один — Бенеш мусить піти до двору. Орган д-ра Крамаржа навіть не аупинився перед погрозами на адресу президента Масарика, добре знаючи, що він відомо відтримує політику Бенеша. Вдуть тут навіть що розує парламенту.

З того видно, що та зміна у чехословацькому внутрішньому житті яку спричинили зміни від активної політики прем'єра-міністра Шагала, єдиного державного мужа Чехословаччини, що міг примирити правах і лівах — що не закінчилася. Два майже рівноспільні табори стоять проти себе а закоханими рукавами. Треба сподіватися, що президент Масарик, як не раз уже дотепер, якимсь і доцільним заходом зостанеться утримувати ці трохи загострену боротьбу партій, яка постане вислідом виборчої гаречки. Тим він одерже свою державу від потрясень, на які намагаються його європейські Чехословаччини.

Борис Шілін.

Свята 1. листопада.

Городення.

Десятиліття 1. листопада 1918 р. відомістю в Городеніш урочистий Богослуженням і проповіддю та панахидою за померлих борців. Місцеві громадяни поклали про те, щоб дати традиційні замітки на ємний цих роковин, відслідковати в церкві проповідь таблицю в честь полятих борців на Україну. Таблицю урочисто читали „Прощай“ на Котляків. Велі папі читали в інші установах поминали півні і сідок. — Переведено також при тій нагоді обрану на літопису українським мовителем, яка стала 10820 гол. Крім того урочистий обір і мовив української мови аложила на туж ціл 40 гол.

На парламентарній арені.

З діяльності Українського Сеймового Клубу.
ПРОМОВИ.

В сеймі вже тепер інтенсивна праця в комісіях. Найважливішою і найбільше обсервованою є бюджетна комісія, в якій тепер розглядають бюджети провідних міністерств. Не маючи місця на те, щоб своєчасно і подробице інформувати наших читачів про працю і виступи наших послав у комісії і на сеймових засіданнях, ми всею такою бодай подібно згадаємо про найважливіші виступи, що досі на сторінках нашого органу не були зазначені. І так в часі дискусії над податковими проєктами міністерства скарбу висловили на засіданні сейму довшу промову пос. **Висоцький**, в земельній комісії промовили у справі ліквідації на державу в державних лісах пос. **Гр. Тершало** і в комісії земельних реформ пос. **о. Ганушевський**. Про виступи інших послав ми своєчасно згадували.

На останньому пленарному засіданні сейму висловила довшу промову в часі дискусії над проектом до закону про кваліфікації учителів середніх шкіл **пос. Мілена Рудницька**. Вона поставила питання до арт. 5 давнього закону, а саме, щоб на висловах „в іспитом випускників“ додати слова „красних і загартуваних“. Метою поправки було те, щоб відповідно обов'язки учителів (що виконувати їх бодай від грудня 1922 р. ще перед 1. січня 1923 р. здобували докторат або диплом покінчення вищих студій за кордоном, ариятів з іншими учителями, тобто з такими, що мають кресні дипломи. Мотивом до такої поправки було ось що: В законі і в першій поправці до нього уважалася тенденція для обслуговування здобувачів кваліфікації учителями польської народності при рішучих утрудненнях обслуговування таких же кваліфікацій для учителів непольської народності. В тодішній сеймовій дискусії репрезентанти сеймової більшості швидко аргументували: „подекки потребують тільки поляки, бо інші народності мали підтримку виборчих урядів“. Однак українське населення тієї підтримки зовсім не мало. В Польщі в той час 12 польських вищих шкіл, а національних меншості не мають ні одної. Випади українська молодь може нині у мінімальних розмірах задовольняти свої потреби в польських університетах, але у безпосередній повсякденній літці тієї потреби не було, бо вона мала замкнені брами до польських університетів. Були не часи масової еміграції української молоді за кордон Польщі. Та молодь переслідувана тоді адалом за участь у на-

ОСИП СТЕФАНОВИЧ

РАНИШЕ РОМАН ЗУБИК

Львів, вул. Галицька ч. 16.

ВОВНИ на СУКНІ
І ЖІНОЧІ ПЛАЩІ,
У ВЕЛИКОМУ ВИБОРІ
ШОВКИ, СУКНА
НА МУЖЕСЬКІ
ОДЯГИ.

ціональній боротьбі мусіла внісати за границю на студії. І саме до цієї молоді та її діяльності відноситься ця поправка. Не порушує вона в нічому закону про пострифікацію. Мова про учителів, що тоді були в державній польській службі. Якщо угадується абсолютність вішного університету то річчю елементарної справедливості є признати кваліфікаційним, що покінчили загартувати університети з високим науковим рівнем. Заартаю також увагу на те, що давній 3. арт. суперечить 6. арт., який передбачує що міністер може признати кваліфікованими таких учителів, які покінчили краєві або загартувати дворічний курс. Отже такі були би в кориснішому положенні ніж учителі, що мають закордонні докторати.

При голосуванні внесення пос. Рудницької на обговорення поправки перенала.

Внесення Українського Клубу від 30. листопада по 5. грудня 1928 р.

40) 5. XII. В справі додаткової реєстрації й заосмотрення воєнних інвалідів 6. австрійської і російської армій та їх родичів, а також родичів по загиблих і умерших чи загинулих без власної вини, втративших смерть адалом загинулих о-стає в причинному зв'язку з військовим службою. 41) 50. XI. В справі зараховання часу за українсько-польську війну до емеритурі і упосаження державним урядом і учителями, які без власної вини не повинні в тому часі служили. 42) 5. XII. В справі систематичних конфіскацій періодичної української преси і відомо українських культурних інституцій адміністративними органами. 43) 5. XII. В справі видання розпорядження до арт. 210 воєнного закону з дня 19. IX. 1922 р. (Д. У. Р. II. ч. 102, поз. 936). 44) 5. XII. В справі зміни уступу 2 арт. 210 і також уступу 3. арт. 224 воєнного закону з дня 19. IX. 1922 р.

Інтерпелляції Українського Клубу, внесені від 30. листопада по 5. грудня 1928 р.

141) Дня 30. XI. В справі самоволи комісара поліції в Перемишлях підчас візита в Ченарницях і т. д. 142) В справі безправного постоуванням Львівської Шк. Кураторів в с. Валице, ро-

гатинського повіту. 143) В справі конфіскації „Діла“ дня 8. XI. 1928 р. ч. 250. Передова стаття „Наша відповідь“. 144) В справі неправного розширення підлягати „Прогреси“ в Іжмичині і Кішчу. пов. Рудки і Комарні. 145) В справі непотопування молитви в українській мові. 146) В справі утрудненні з боку Старостів в Турпі до відбуття подольських сирот-адаців. 147) В справі летучки виданої Комітетом польської академічної молоді у Львові та в справі бойкоту крамниць ко-оператив „Маслосоюз“. 148) В справі українців старостом в Тернополі членів українського гімнаст. Т-ва „Соціал“ в Тернополі за пошенням соціалістичних шапок і членів українського гімнаст. Т-ва „Со-ціал“ в Ігровіні, терноп. повіту за минулу анекдаву польського національного свя-та. 149) В справі конфіскації соціалістичних шапок членів українського гімнаст. Т-ва „Со-ціал“ в Ігровіні терноп. пов. постерунок-а в Ігровіні. 150) Дня 5. XII. В справі безправного розширення громадської ре-презентації в Нетрибі, пов. Перемишля. 151) В справі безправної постоуванням народної школи в Жогатині і постоуванням управителів цієї школи Кат. Соб-кович. 152) В справі безправного постоування учителем народної школи Францішом Баутом з Коросна пов. перемишлявсько-го, воєв. тернопільського, ученика поїж школи Ірванка. 153) В справі надужити адалом комісаром поліції в Рогатині п. Гайда, воєв. Станіславів. 154) В справі безправного постоуванням і параження на матеріальній страті Української Пої-тової Каси в Рогатині. 155) В справі реак-тивуваних евіденцій катастрофи ґрунтового податку в Угнові. 156) В справі звинувачення народної школи в Безевої, пов. Сокаль. 157) В справі надужити службового ко-манданта держ. поліції в Жогатині, пов. Сокаль. 158) В справі винегоруження властивості за звинувачення ґрунту під залізничний тор Кристинюк-Львів в с. Сопіланка. 159) В справі безправних і самовільних зариджень „доушину оз-дальну К. О. П.“ в пограничній місцевос-тах повіту Кошичині, воєв. Тернопіль. 160) В справі несправедливого виміру ґрунтового податку в громаді Гаї Старо-брівській, пов. Броди, воєв. Тернопіль. 161) В справі несправедливого виміру

ЖАДАЙТЕ
Французьких
паперців
ДО КУРЕННЯ.

JOB

За поправу положення журналістичного стану.

Перед ухваленням закону про правне ста-новище газетних робітників.

В найближчих тижнях радитиме сейм над законом, що має унормувати правне положення журналістичного стану в цілої Польщі. Проект такого закону виробив сам уряд в порозумінні з синдикатом польських журналістів у Варшаві. Тому, що цей проект повинен заінтересувати й українські круги, а зокрема наших робітників пера, наведемо найважливіші його постанови.

В першому розділі проєктованого за-кону подана дефініція денника і денни-каря, по якій денником є та газета, що виходить найменше шість разів у тижні. Денникарем у розумінні цього закону є той журналіст, що постійно і професійно працює в деннику або в газеті, яка має характер денника і виходить щоденно, крім днів в тижні. На нараді представ-ників усієї львівської шовенної преси (9. II. II) всі учасники були згодні в тому, що денникарем у розумінні цього закону має бути також той журналіст, що постійно і професійно працює в тижснику, оскільки він має тільки це заняття і воно є голов-ним джерелом його удержання. Під по-няття денникаря повинні підпасти також співробітники пресових агенцій.

В другому розділі вчислені різні ка-тегорії денникаря, а саме: нач. редактор, редактор окремих відділів, член редак-ції і кореспондент замісцеві й закордо-ні. Права й назву денникаря дістає жур-наліст після 3-літньої постійної, профе-сійно виконуваної практики як аналістик.

Дуже важку справу нормує законопро-єкт у розділі „Легітимізації“. А саме: після ухвалення цього закону денникарську ле-гітимізацію видаватиме не редакція, а цей професійний союз (синдикат) денникаря, до якого долучений журналіст належить. Легітимізацію таку потверджує адміністра-ційна влада і інстанції в місці виходу денника. Вдавати денникарські легіти-мізації можуть тільки такі професійні союзи (синдикати) денникаря, які мають у своїх статутах застереження, що чле-

М. ВОЗНЯК.

3 романічних епізодів Панька Куліша.

I.

Наша ширша публіка хіба знайо-ма з літературними романами Пань-ка Куліша, бодай з його „Чорною Радою“, головні аватари школи, а не з його особистими романами чи хочби тільки романічними епізодами. В новіших часах опубліковано багато студій і велику масу нового матеріалу про Куліша, а з якого ширшу публіку можуть зацікавити в першій мірі інтимні історії цього члена української трійці великих. Завдяки одному з найкращих до-слідників нашої літератури серед київського гуртка літературознав-ців Олександрові Дорошкевичеві, ав-торові знаки гарних підручників із обсягу історії української літерату-ри й ще довгої низки цінних нау-кових розвідок і дослідів, став нам відомий урваний роман Куліша з Олександром Милорадовичем).

Дорошкевич надрукував листи Куліша до Милорадовича і по-дав перед ними статтю, що її почи-нає словами, що й на згадському ґрунті мають своє повне приложе-ня. Ось початкові слова статті До-

рошкевича: „Ми ще й досі не знае-мо найважливіших культурних дія-чів наших позз повинні збірками їхніх творів: їхня особиста адала, їхні симпатії й нахили, дрібнички з їхнього шовенного життя — все це для нас невідоме, приховане. Деякі з наших критиків ладні взагалі з погордою минути ці питання: хто-ж, мовляв, має право „перемінювати брудну білизну“ письменника? Де-хто з родичів і спадкоємців, що се-бе шире вважають за єдиних „за-конних“ вартівників колишньої культурної традиції, вороже став-ляться до всякої спроби відтудити запану з обличчя письменника і зов-сім не визнають нашого права да-ти нове трактування вже канонізо-ваним фактам і подіям. Чи не озна-ка це певної провінціалізації, гуртківщини в минулій історії нашої одвічної вузкості, від якої стільки інтерпелі наші найкращі люди: Шевченко, Франко, Драгоманов?“

„І от наші письменники, як певні індивідуальності, як живі люди з їхніми прихилами, настроями, кохан-ням і ревностями, деє мирно опочинають на дні родинних архівів або в думках своїх родичів і знайо-мих. Час надійшов рішуче знизити цю традицію, це непотрібне побо-вання громадського свята. Ми му-симо подати наших письменників і культурних діячів не тільки в пов-них збірках творів, але й в інтимних документах і пам'яті і свідомості нащадків вони повинні стати таки-ми, якими вони були в житті“.

Держачися такого цілком слуш-ного погляду, Дорошкевич опублі-кував невеличку збірку листів Кулі-ша до Олександри Милорадовичи-ни, справедливо заприймучи, що „як чарівний роман, як прекрасну поему минулого перегорне читач ці сторінки, що так хвилювали двох кореспондентів сімдесяти років то-му“. Всіх листів Куліша 17, найда-внійший із 4. вересня 1856 р., а най-пізнійший із 15. листопада 1860 р.

Роман зав'язався в тій частині Прилуччини, що її в захопленням згадував Шевченко в поезії „Музи-кант“. Далеко, 30 верстов від При-лучки є невеличке село Калужинці, в надзвичайно гарній, мальовничій місцевості. Згадане село майже зли-вається з знаменитими Сокирини-ми, родинним маєтком Галаганів і колишнім осередком українофіль-ського лівобокого панства. В сусід-стві спокійні Галаганів, у Калужин-цях, жив дрібний дідач Григорій Милорадович, що з його двома доньками, Олександрою й Марією, познайомився влітку 1856 р. Куліш. Старша грала чудово на роялі, зо-крема по мистецтві виконуючи Шо-пена. Від неї відбивала ініціативою й енергією молодша її сестра Олек-сандра, що перейняла від матері чудові вокальні здібності й рідким своєю красою та силою драматич-ним сопрано виконувала з великим захопленням численні українські пісні. Згідно з свідченням Марка Лукча Крошнінського, маючи вже 55—60 років життя, „українські ш-

ні вона співала знаменито“. Як ста-на й граціозна красуня зробила де-вятнадцятилітня Олександра й пісн-ми й своєю життєрадісною адалою й доброю й сердечністю сильне враження на юнотного тринадцяти-літнього вже широковідомого пись-менника Куліша. Про своє нове зна-йомство писав ось що Куліш 29. серпня 1856 р. до своєї дружини: „У Тарновських прожити й, верну-вшись із Сокиринців, днів зо два. Приїхали туди дві панночки Мило-радовичів, яких застав в Со-киринцях. Гарні панночки! Знають річну мову і співать рідних пісень. Познайомився з ними добре і „за-ється, надовго, бо душі щирі й про-сті. Старша обідала положити на ноти всі пісні, які знає; а музикант-ка вона дуже добра“.

Пісні Олександри згадуються вже на початку першого листу Куліша з 4. вересня до неї. „За Ваші пісні нічий половий оддав би може й ду-шу“, писав Куліш, посилавши дві романи Вальтера Скотта й комедії Мольєра й обіцяючи з Київ при-слати дещо, а з Московської землі знову дещо, „Прошу-ж Вас, ясила панно, — рішуче Куліш свій листок — прийняти од мене ці подарунки, як лучок квітко леванди; бо датебі не маю в себе такої дорогої веші, ко-тору смів би я рішуче віддати із Ва-шими піснями“.

(Продовження буде.)

* О. Дорошкевич, Куліш і Милорадович. Листи. Київ, 1927. Введення, с. 140—141.

у Львові.

Запевнює своїм консументам гаранційно чистий товар (без ніяких домішок), тому поручає: десерову чоколяду молочну, сметанкову, великий вибір чоколядок і цукрів в прекрасних коробках.

971

6-10

22

В друкарні Видавничої Спідки „Діло“, Львів, Ринок ч. 10